

Speltherapie aan vluchtelingenkinderen, een praktijkbeschrijving

Ankie de Gelder heeft een praktijk voor speltherapie in Zeist en is werkzaam als speltherapeut bij Kentalis - Afdeling Ambulante Zorg in Utrecht. Ze is actief in het Kennisnetwerk Vaktherapie voor Vluchtelingen en Statushouders van de FVB.

In het najaar van 2015 start ik met een lang gekoesterde wens, namelijk een eigen speltherapiepraktijk in mijn woonplaats Zeist. Na het leggen van contacten met scholen, word ik in november teruggebeld door de intern begeleider van basisschool De Koppel in Zeist. Ze vertelt over de moeilijkheden waar de leerkrachten tegen aanlopen in het les geven aan kinderen die met hun ouders naar Nederland zijn gevlucht.

Lees verder >>

De meeste kinderen komen uit Syrië, maar ook uit andere landen zoals Afghanistan, Irak, Somalië en Eritrea. Het zijn kinderen van ouders die een verblijfsvergunning en een vaste woonplek in Zeist hebben gekregen; statushouders of ook wel nieuwkomers genoemd. (In dit artikel houd ik de term nieuwkomers aan.) De kinderen hebben in de oorlogsjaren en reis naar Nederland veel meegemaakt. De intern begeleider geeft aan dat de kinderen extra hulp nodig hebben om hun emoties en gedrag te reguleren, zodat ze beter kunnen meedoen met de lessen en tot leren komen. Ze vertelt ook dat ze heeft gelezen dat met speltherapie trauma's verwerkt kunnen worden. Ze zit er wel mee dat de meeste kinderen weinig Nederlands spreken en vraagt zich af of dit misschien een belemmering kan zijn voor speltherapie. Ik leg haar uit dat in speltherapie ook non-verbaal gewerkt wordt en dat taal in de behandeling een minder grote rol speelt. Ik vertel haar dat speltherapie een passende hulpvorm kan zijn voor deze kinderen. Om de financiering te regelen, gaan we in de daaropvolgende maanden in overleg met de gemeente Zeist. De gemeente besluit toestemming te geven voor een pilot voor speltherapie aan vier kinderen van nieuwkomers.

Inmiddels zijn we een aantal jaren verder. De speltherapie leidt tot positieve veranderingen bij de kinderen en betekent heel veel voor ze. De leerkrachten zijn blij met het aanbod van speltherapie op school. Het aantal kinderen dat behandeld mag worden is uitgebreid en de gemeente staat garant voor de vergoeding.

Terugkijkend herinner ik me dat ik veel zin had in deze uitdaging. Ik had het geluk dat ik op school een ruimte mocht inrichten als spelkamer. Ik vond het ook spannend. Er gin-

gen allerlei vragen door mijn hoofd, zoals de afweging om bepaalde spelmaterialen, waaronder geweerpistolen, achterwege te laten in het aanbod van spelmateriaal. In dit artikel geef ik een praktijkbeschrijving en ga ik in op drie hoofdvragen. 1) *Is traumabehandeling met speltherapie mogelijk bij deze doelgroep?* 2) *Wat heb ik nodig om cultuur-sensitief te werken?* 3) *Vraagt speltherapie aan nieuwkomers om aanpassingen binnen de therapie? De namen in de casussen zijn uit privacyoverweging gefingeerd.*

Start speltherapietraject

De vraag om extra hulp voor het kind komt meestal van de leerkracht. Het gaat vaak om kinderen die veel boos zijn, zich snel aangevallen en bedreigd voelen. Of kinderen die moeilijk tot leren komen door concentratieproblemen of bij wie de lesstof niet beklijft doordat hun hoofd vol zit met nare herinneringen. Ook kinderen die teruggetrokken gedrag vertonen, weinig weerbaar zijn en niet tot samenspel komen met andere kinderen.

Na overleg met de intern begeleider krijgen ouders het aanbod van speltherapie. In mijn beginperiode maakte ik regelmatig mee dat ouders wantrouwend reageerden op speltherapie. Hun eerste reactie was vaak: *'Mijn kind is niet gek'*. De meeste ouders zijn niet bekend met speltherapie. Psychosociale hulpverlening is in hun land van herkomst vaak niet bekend en beschikbaar. De schaarse psychische hulp die er wel is, wordt meestal in psychiatrische ziekenhuizen gegeven, aan mensen die niet meer kunnen functioneren in de maatschappij. Het is begrijpelijk dat ouders vanuit deze context naar speltherapie kijken. Ik heb ervaren dat het belangrijk is om aan te sluiten bij wat ouders belangrijk vinden voor hun kind, namelijk de Nederlandse taal leren, lezen, schrijven en rekenen. Ouders

willen niets liever dan dat hun kind goed integreert in Nederland en hier een toekomst heeft. Uitleg geven dat met deze hulp kinderen vaak beter tot leren komen, helpt ouders om vertrouwen te krijgen in de hulp en toestemming te geven. Dat de speltherapie op school plaatsvindt en de therapeut voor leerkrachten en ouders een aanspreekpunt is, werkt geruststellend voor ouders.

Inmiddels is het Centrum voor Jeugd en Gezin betrokken bij de aanmeldingsprocedure. Het voordeel hiervan is dat er breed naar de hulpvraag gekeken kan worden en waar nodig ook andere vormen van hulp aan de ouders en in het gezin kunnen worden ingezet.

Spelobservatie

Kinderen van nieuwkomers hebben veel veiligheid en houvast nodig. Het is belangrijk om hier vanaf het eerste contact aan te werken. Enerzijds door een rustige, volgende houding waarbij je aansluit bij wat het kind laat zien en wil doen. Anderzijds door het bieden van voorspelbaarheid waarbij je aan het kind vertelt en visueel maakt wat je met elkaar gaat doen. Ik start bij alle kinderen met een aantal spelobservaties waarin ik het kind spelopdrachten geef. In de eerste sessie bied ik meestal een regelspel aan. Regelspel biedt het kind houvast door de duidelijke structuur, doordat het een begin en een eind heeft en er duidelijke regels zijn. Daarnaast biedt dit spel veel mogelijkheden om te observeren wat een kind laat zien aan gevoelens en wat er gebeurt binnen de therapeutische relatie. Gedurende de vijf observatiesessies bied ik emotieboekjes aan over de vier basisemoties (blij, boos, bang en verdrietig) met als doel de kinderen te helpen woorden te geven aan hun basisemoties. Ze leren dat er een situatie voorafgaat aan een gevoel en dat een gevoel niet 'zomaar' ontstaat. Deze boekjes bevatten een aantal korte verhaaltjes, bestaande uit plaatjes zonder tekst. Ik nodig het kind uit om

te vertellen bij de plaatjes en oorzaak-gevolg relaties te leggen. Als de taal van het kind ontoereikend is, help ik het kind door woorden en korte zinnen aan te bieden en het inzetten van natuurlijke gebaren en lichaamstaal. Ik merk dat de kinderen veel interesse tonen bij het lezen van deze boekjes en de emotiewoorden nazeggen om de woorden te leren.

Vanaf de tweede sessie start ik met onderdelen uit de Gestructureerde Orthopedagogische Spelobservatie van Pim van der Pol. Deze zet ik verspreid over meerdere sessies in: Spel met Wereldmateriaal, Neutraal Rollenspel (winkelspel), Individueel Thematisch Rollenspel (met dokterspullen) en Spel met Water en Zand. Deze spelobservaties geven mij informatie over het spelniveau en het vermogen van het kind om tot verbeeldend spel te komen. Het kind krijgt ook de ruimte om op meerdere momenten zijn ervaringen en gevoelens over traumatische gebeurtenissen en verlieservaringen vorm te geven in spel. Spel biedt een prachtige ingang, met name voor kinderen die nog geen woorden hebben voor wat ze hebben meegemaakt. Mijn ervaring is dat deze spelopdrachten ook stimulerend werken bij de vrije spelkeuze van het kind.

Kinderen laten veel zien in spel. Veel voorkomende spelthema's zijn: strijd tussen verschillende groepen, hevige gevechten die plotseling oplaaien, dreiging en gevaar, spelfiguren die gewond raken of doodgaan, huizen die verwoest worden en verlieservaringen. Bij sommige kinderen is het spelverloop chaotisch, een wirwar van spelfragmenten zonder verhaallijn waar dingen 'zomaar' gebeuren, zonder einde of goede afloop. Dit is het spel van kinderen die vaak in de klas voortdurend op hun hoede en alert zijn, zich bij kleine voorvallen in de klas of op het schoolplein aangevallen en bedreigd voelen en veel onrust en boosheid laten zien in hun gedrag.

Motasim is zo'n jongen. Hij is nu 12 jaar. Hij heeft veel ellende en gevaren meegemaakt tijdens de vlucht uit Syrië naar Turkije met zijn moeder, broers en doodzieke zus. In zijn Spel met Wereldmateriaal wordt zichtbaar wat hij heeft meegemaakt. Motasim laat in zijn spel mensen zien die in een rij staan, omringd door soldaten met geweren, mensen die onderhandelen om verder te mogen, mensen die worden afgeperst, gewonde mensen die om hulp vragen maar geen hulp krijgen: 'Help, help!' ... 'Nee, niet helpen!' ... 'Waarom niet?' Ik vond het heftig om dit spel te zien: Motasim gaf mij een inkijk in wat hij allemaal heeft meegemaakt.

Het gebeurt ook dat kinderen, naast strijd, dood en verlies, laten zien dat spelfiguren (kinderen, jonge dieren) beschermd en in veiligheid gebracht worden door krachtige, dappere figuren (ouders). Al tijdens de spelobservatie kunnen helende krachten aan het werk zijn in het spel van het kind. Deze spelfragmenten bekrachtig ik door het spel en de gevoelens van de spelfiguren te verwoorden.

Naast verbeeldend spel laten kinderen bij de vrije spelkeuze veel behoefte zien aan sensopathisch spel en bewegingspel. Dit spel heeft een enorme ontspannende en regulerende werking op kinderen.

Mijn ervaring is dat de Child Outcome Ratingscale vanuit de oplossingsgerichte therapie een prettig instrument is waarmee een kind zichtbaar kan maken hoe het met hem gaat, waar het last van heeft of zich zorgen over maakt. Samen met het kind, en waar nodig ook met de leerkracht en ouders, zoeken we naar oplossingen.

De rode draad die ik vanaf de eerste sessie door de behandelingen heen laat lopen, is het zichtbaar maken en bekrachtigen van de sterke kanten en kwaliteiten van het kind, van zijn spel, zijn gedrag en functioneren op school en in de thuissituatie.

Samir

Samir is net 8 jaar als hij wordt aangemeld voor speltherapie. Samir is een jongen uit Noord-Syrië. Na bombardementen en verwoestingen aan zijn huis is het gezin naar Libanon gevlucht. Vanwege de zeer moeilijke leefomstandigheden is vader verder gevlucht naar Nederland. Na een gevaarlijk reis is het vader gelukt om Nederland te bereiken en voor gezinshereniging te zorgen, een lange en spannende procedure. Samir heeft vader tien maanden moeten missen in een periode van grote onzekerheid. De reden dat Samir wordt aangemeld is dat hij niet goed tot leren komt en niet met andere kinderen speelt. Tijdens een klassenobservatie van een vrij spelmoment zie ik een jongen die een beetje rondloopt in de klas, af en toe naar het spel van andere kinderen kijkt en veel in zijn eigen wereldje lijkt te zitten. Bij het buitenspel wordt zichtbaar dat Samir problemen heeft in zijn grove motoriek en vaak valt bij rennen. Hij voelt zich bij het buitenspelen onveilig.

Spelobservatie

De eerste sessie vindt Samir heel spannend. Hij maakt weinig oogcontact. Samir spreekt nauwelijks Nederlands en laat weinig taal horen. Ik begin met Samir kennis te laten maken met de spelkamer en de spelmaterialen. Bij alles wat ik laat zien zegt hij: 'Nee'. Ik heb de indruk dat hij mij niet goed begrijpt en dat hij denkt dat hij met het materiaal wat ik laat zien moet spelen. Als ik Samir alles heb laten zien, lukt het hem niet om eerst zelf te kiezen waarmee hij wil spelen. Ik besluit hem spelmateriaal aan te bieden wat ontspannend kan werken: magnetisch speelzand. Samir voelt voorzichtig. Al snel wordt aan zijn gezicht zichtbaar dat hij het heerlijk vindt om aan het zand te voelen. Hij geniet intens als hij met zijn handen door het zand gaat. Na een poosje leg ik een paar zandvormen op tafel: taartvormpjes, een ijslepel en ijschoortjes, figuurtjes Winnie de Poeh en Tijgertje. Samir neemt voor het eerst initiatief: 'Mag ik deze?', vraagt hij. Hij wil een vorm maken met Tijgertje. Het lukt hem niet zo goed. Voordoelen en nadoen helpt. Ik ga een zandtaart-

je maken met een taartvorm en snijd vervolgens de taart met een plastic mesje in stukjes. Deze spelhandeling brengt Samir op een idee. Hij snijdt het hoofd van Tijgertje eraf en kijkt mij lachend aan. Samir wil vervolgens Winnie de Poeh maken met de zandvorm. Ook bij Winnie de Poeh snijdt hij het hoofd eraf en zoekt oogcontact met mij. Het is opvallend dat hij deze spelhandeling herhaalt. Ik vraag mij af welke betekenis deze spelhandeling heeft en wat Samir mij hiermee wil zeggen. In het verdere verloop van dit spel geniet Samir zichtbaar en heeft het spel een ontspannende werking op hem. In dezelfde sessie bied ik het regelspel Jenga aan. Samir begrijpt snel de bedoeling van het spel. Hij heeft veel plezier en laat adequaat beurtgedrag zien.

In de daaropvolgende sessie bied ik Spel met Wereldmateriaal aan. Ik nodig Samir uit om met het materiaal

iets te maken en te spelen. Samir werkt met plezier aan de opdracht. Hij kiest verschillende materialen uit en zet die naast elkaar neer: mensen, dieren, voertuigen, bomen, huizenblokken, hekken. Samir werkt geconcentreerd en kijkt tussendoor steeds naar mij om te kijken of ik zie wat hij maakt. Na tien minuten zegt Samir: 'Klaar.' Hij rekt zich uit en is zichtbaar trots op het resultaat. In de vormgeving valt op dat het lijkt of Samir alles 'lukraak' naast elkaar heeft gezet, in een langgerekte vorm aan de rand van de tafel. Aan de achterkant heeft hij een soort 'muur' gemaakt van hekken en blokconstructies die naast elkaar staan. Mogelijk wijst dit op een afgrenzing die bescherming biedt. Een aantal mensfiguren heeft hij liggend neergelegd.

Bij de spelopdracht met Winkelspel reageert Samir weer enthousiast. Samir mag de rol van winkelmijnheer spe-

len en ik speel de klant die boodschappen bij hem komt kopen. Het spel heeft een duidelijk spelverloop, wat Samir houvast geeft. Samir heeft nog weinig taal tot zijn beschikking. Tijdens het spel help ik hem betekenis te geven aan het spel materiaal en noem ik de woorden. Samir zegt de woorden na. Bij het individueel thematisch spel met de dokterspullen is er meer ruimte voor Samir om zijn spel vorm en inhoud te geven. Dit blijkt nog moeilijk voor Samir. Hij weet niet goed wat hij kan doen. Ik bied ondersteuning door dingen voor te doen, die Samir vervolgens nadoet. Bij het bekijken van de emotieboekjes laat ik Samir kiezen welk boekje hij als eerste wil lezen. Samir kiest voor het boekje over bang. Ik vertel de verhaaltjes bij de plaatjes. Samir kijkt en luistert zeer betrokken. Hij zegt woorden na. Samir lijkt de verhaaltjes goed te begrijpen. Bij de volgende sessie kiest Samir het boekje over boos. Het aanbieden van emotieboekjes lijkt effect te hebben op het spel van Samir. Bij de spelopdracht Spel met Water en Zand kent Samir in zijn spel emoties toe aan spelfiguren. Samir verbeeldt dat de krokodil naar de kikker toe ging en de kikker op ging eten. Samir wijst naar kikker en zegt: 'Deze bang'. Samir laat steeds meer taal horen in zijn spel. Omdat zijn woordenschat nog heel beperkt is, gebruikt Samir veel aanwijswoorden zoals 'deze' en 'die'. Bij vrij spel zet Samir met Playmobil in de zandtafel spelbeelden neer waarin strijd tussen mensen zichtbaar wordt, maar komt niet tot verbeeldend spel. In de spelobservatie wordt onder meer zichtbaar dat Samir zich goed kan concentreren, contact maakt met de therapeut en graag wil leren. Samir kan verbeelden, maar laat nog weinig vermogen tot verbeeldend spel zien.

Behandeldoelen en werkwijze

Met Samir ga ik werken aan het vergroten van zijn basisveiligheid en zelfvertrouwen, het leren uiten van emoties, het leren vormgeven van zijn spel, het verwerken van ingrijpende ervaringen door middel van spel en het leren van vaardigheden die Samir nodig heeft bij samenspelen.

Ik werk voornamelijk cliënt-centered. Er zijn ook momenten waarop ik spelbegeleiding inzet met als doel zijn ontwikkeling tot verbeeldend spel te stimuleren; ik zet vooraf spel materiaal klaar als aanzet tot verbeeldend spel.

Bewegingsspel

Na de observatieperiode kiest Samir vaak voor bewegingsspel waarbij hij naar buiten wil gaan. Met groot enthousiasme wil hij rennen, springen en nieuwe dingen proberen zoals iets wat op een handstand lijkt. Samir wil graag dat ik naar hem kijk en is trots op wat hij allemaal kan. Zijn spel doet me denken aan het spel van een jong kind dat aan het ontdekken is wat hij allemaal kan met zijn lijf. Samir geeft aan dat hij ook met andere kinderen wil spelen. Ik geef hem de ruimte om af en toe een deel van een sessie samen met een klasgenoot te spelen. Samir wil dan graag buiten samen voetballen. In de spelkamer kiest Samir voor boksen of zwaardvechten. Het is zichtbaar dat Samir zich door dit spel sterker en zekerder gaat voelen.

Voelen en gevoelens

Samir heeft grote behoefte om te voelen aan materialen. In de spelkamer is een 'voeldoos' waarbij Samir mag aangeven welke materialen hij fijn en niet fijn vindt om te voelen. Deze voeldoos heb ik zelf samengesteld met allerlei materialen zoals verschillende soorten slijm, voelklei en dingen uit de natuur zoals veertjes, kastanje schillen en eikels.

Samir heeft veel belangstelling voor de doos met dieren. Hij zet graag dieren op een rij, benoemt met mijn hulp hoe ze heten en houdt met mij gesprekje over welke dieren gevaarlijk zijn en welke hij eng vindt. Samir laat in zijn spel steeds meer emoties zien en begint ook zijn gevoelens te benoemen.

Herinneringen aan de oorlog

In sessie 14 kiest Samir voor de zandtafel. Hij wil de bak met soldaten erbij. Op bedachtzame wijze maakt Samir

een opstelling. Samir zet een chaotisch spelbeeld neer van allerlei soldaten. Ik stel er vragen over. Er ontstaat een gesprek. In dit gesprek wordt duidelijk dat Samir ervaringen uit de oorlogsperiode in spelbeelden heeft vormgegeven. Er zijn veel strijdfiguren die liggen. Volgens Samir zijn dit dode mensen. Samir zegt bij een figuur: 'Man boos - vriend dood'. Waar Samir geen woorden voor heeft, vertelt hij met gebaren. Samir wijst op een strijdfiguur met een bijl in zijn hand. Samir gebaart dat je daarmee iemand kunt onthoofden. Ik vraag of Samir dit heeft gezien. Samir knikt. Samir vertelt over zijn huis: 'Huis kapot'. Samir vertelt over mannen die geweren op zijn familie hadden gericht. Tijdens dit gesprek vraag ik voorzichtig naar Samir zijn gevoelens. Hij is veel bang geweest. Er komen nare en verdrietige gevoelens naar boven bij Samir. Ik help Samir die gevoelens te benoemen. Daarnaast benoem ik dat Samir nu veilig is.

Botsingen en strijd

Onder andere met behulp van begeleid spel, is Samir op den duur in staat om verbeeldend spel te spelen. In een aaneengesloten periode van acht sessies kiest Samir poppetjes en hulpdiensten van Playmobil. In zijn spel gebeuren ongelukken en botsingen waarbij spelfiguren doodgaan. Spelfiguren zijn elkaars vriend of vijand, maken ruzie, gaan vechten of elkaar helpen. In het begin verloopt Samirs

spel chaotisch. Gaandeweg komt er steeds meer verhaal. Hulp- en krachtbronnen krijgen een grotere plek in zijn spel, zoals de ambulance die de gewonden steeds naar het ziekenhuis brengt. Samir krijgt meer oog voor spelvorm: nauwgezet werkt hij aan spelopstellingen. Samir nodigt op een gegeven moment mij uit om mee te spelen. Hij is in staat om mij spelaanwijzingen te geven. Zijn spel is doorleefd en de gebeurtenissen worden met zorg en aandacht uitgespeeld. Samir benoemt de gevoelens van de spelfiguren. Hij bedenkt een afloop bij zijn verhaal. Na verloop van tijd komt er in zijn spel meer ruimte voor dingen uit het dagelijks leven, zoals bijvoorbeeld het verbeelden van transport van eten voor dieren.

Afronding

In een van de laatste sessies speelt Samir samen met een klasgenoot, een jongen uit Somalië. Samir neemt het initiatief om aan zijn vriendje te vragen waarom hij naar Nederland is gekomen. Samir is hierin geïnteresseerd. Er ontstaat een gesprek waarin Samir aan zijn vriendje vertelt waarom hij naar Nederland is gekomen. Hij vertelt dat er oorlog was in Syrië en dat zijn huis kapot is gegaan. Samir vertelt er op een rustige manier over. Hij laat zien dat hij het aankan om zijn herinneringen aan de oorlog op te roepen en er op een rustige manier over kan praten.

Traumaverwerking

Een doel van traumaverwerking is dat de herinnering aan één of meerdere trauma's zodanig bewerkt is dat de cliënt bij het ophalen van herinneringen of bij triggers niet meer door heftige emoties of lichamelijke reacties overspoeld raakt. Als we kijken naar het verloop van de therapie bij Samir wordt zichtbaar dat hij op den duur op een rustige manier kon kijken naar zijn herinneringen uit de oorlog en erover kon praten. Bij de start van de therapie was de taal van Samir nog niet toereikend om te kunnen vertellen over wat hij had mee gemaakt. Wat Samir niet kon vertellen, liet hij met spelbeelden en spelfragmenten zien. De thema's in zijn spel raakten aan zijn ervaringen: strijd en nare dingen die zomaar, zonder logische reden gebeurden. De ontwikkelingen in het spel van Samir maakten de helende werking zichtbaar. Hulp- en krachtbronnen kregen een steeds grotere rol.

Samir had naast verbeeldend spel veel behoefte aan sensorisch spel en bewegingsspel. Ook dit spel is van groot belang bij traumaverwerking. De hersenstam is gevoelig voor ritme en herhaling. Dit deel van het brein helpt een kind om zichzelf te leren reguleren.

Samir keek elke week enorm uit naar het moment waarop hij speltherapie had. Relaties waarin het kind vertrouwen en veiligheid ervaart, zijn een onmisbare schakel binnen traumaverwerking. Als speltherapeut neem je deel aan het sociale netwerk rondom het kind en ben je een belangrijk hechtingsfiguur.

Mijn ervaring is dat kinderen, die gedurende langere tijd heftige traumatische gebeurtenissen hebben meegemaakt, meer tijd nodig hebben om ervaringen te verwerken en rust in hun hele systeem te krijgen. Bij deze kinderen duurt een behandeltraject meestal langer dan gemiddeld.

Cultuursensitiviteit

Het is belangrijk om je van een aantal zaken bewust te zijn. Bij de meeste nieuwkomers heerst een wij-cultuur, die anders is dan de Nederlandse ik-cultuur. Als ik bij gezinnen thuis kom, stellen de meeste ouders het op prijs als ik uit mijzelf mijn schoenen uitdoe; sommige ouders vinden het lastig om hier zelf om te vragen. Het kan helpend zijn achtergrondinformatie over onder andere de politiek, de geschiedenis en de religie van het land van herkomst op te zoeken.

Wat ik vooral heb ervaren, is dat een open en respectvolle houding belangrijk is. Ik treed ouders tegemoet met het besef dat mijn normen en waarden relatief zijn en kunnen verschillen van die van hen. Ouders waarderen het enorm als je belangstelling hebt en open vragen stelt. Sommige mannen geven vanuit hun geloofsovertuiging de vrouw geen hand; als je vraagt naar hun achterliggende motieven, helpt dat in wederzijds begrip. Ik heb veel geleerd en ben dingen beter gaan begrijpen toen ik twee ouders heb gevraagd uitgebreid te vertellen over het schoolsysteem in Syrië.

Ik heb ontdekt dat wanneer je je in het contact en de samenwerking met ouders focust op wat verbindt, wij lang niet zo verschillend zijn van elkaar als wij denken.

Speltherapie aan kinderen van nieuwkomers

Kinderen uit deze doelgroep hebben door wat ze hebben meegemaakt veel behoefte aan veiligheid en houvast. Het is belangrijk om vanuit deze context naar hun gedrag te kijken en met hen te werken. Er zijn kinderen die grote behoefte hebben aan controle, houvast zoeken door te bepalen wat er gebeurt en proberen de leiding te nemen. Bij deze kinderen is het belangrijk dat je oog hebt voor de behoeften en wensen van het kind, deze benoemt en tegelijkertijd dat je als therapeut stevig staat, de leiding houdt en jouw grenzen bewaakt. Andere kinderen laten veel onrust zien in de therapie, spelen vluchtig en kort en kiezen steeds wat anders. Deze kinderen kun je voorspelbaarheid en structuur bieden door bijvoorbeeld te werken met herkenbare, terugkerende spelactiviteiten die getekend staan in een schema en een time timer. Hierdoor komt er meer rust in het kind en in zijn spel. Visuele ondersteuning met emotieplaatjes en het uittekenen van gespreksonderwerpen en sociale (conflict)situaties helpt in de communicatie. Kinderen hebben het nodig dat je betrouwbaar bent; dit kun je onder andere laten zien door afspraken na te komen. In het werken met kinderen van nieuwkomers is het van belang dat jij als therapeut mentaal, emotioneel en fysiek in balans bent zodat je het aankunt wat

kinderen vertellen en laten zien in hun spel. Voor het therapeutisch proces is belangrijk dat de therapeut werkt vanuit een kalm brein en zich ontspant bij onrust of spanning bij zichzelf en/of het kind. Goed voor jezelf zorgen en hersteltijd nemen tussen sessies helpt daarbij.

Het biedt kinderen houvast om te werken in een geordende spelkamer waar de spelmaterialen op een vaste plek staan. Het aanbod van spelmaterialen in mijn spelkamer komt overeen met wat er in de meeste spelkamers staat; ik houd geen spelmaterialen achterwege. Materialen voor sensorisch en bewegingsspel zijn vanwege de regulerende en ontspannende werking onmisbaar; ook muziekinstrumenten kunnen hier goed voor worden ingezet.

Tenslotte

Veel kinderen van nieuwkomers doen het gelukkig goed op school en redden het op eigen kracht binnen een netwerk van veilige relaties. Daarnaast zijn er kinderen die extra steun nodig hebben om te voorkomen dat ze dreigen vast te lopen in hun ontwikkeling. Speltherapie is een hulpvorm die passend is voor deze doelgroep. Ik hoop met dit artikel speltherapeuten te inspireren om te kijken waar zij voor kinderen van nieuwkomers speltherapie kunnen inzetten. Zij kunnen daarmee een belangrijk verschil maken in de ontwikkeling en toekomstmogelijkheden van deze kinderen. <<

Website Kennisnetwerk Vaktherapie voor Vluchtelingen en Statushouders: www.knnk.nl

Aanbevolen literatuur

- > A. Struik, (2013). Slapende honden? Wakker maken! Pearson
- > B. D. Perry, M. Szalavitz, (2016). De jongen die opgroeide als een hond. Scriptum.
- > K.T.A. Dje, I. Zwaan, (2013). Beschermjassen, transculturele hulp aan families. Van Gorcum.